

A ECONOMÍA GALEGA NO ANO 2011

1

1.1 Contornos internacional e estatal

1.1.1 Contorno internacional

No primeiro capítulo analizaremos a andaina económica galega no ano 2011 e situáremolo dentro dun período de tempo máis longo e contornos estatal e da UE. Neste epígrafe concreto, achegarémonos ao crecemento económico nos ámbitos estatal e internacional, para coñecer o marco xeral no que situar o decorrer económico de Galicia.

No cuatrienio 2004-2007 a economía mundial rexistrou, no seu conxunto, un elevado crecemento económico (superior ao 4%), pero en 2008 a cousa mudou notablemente, e comezou unha fonda recesión, polas turbulencias financeiras que se produciron nos mercados a partir dos problemas no mercado hipotecario de alto risco, que deron lugar a un período de gran volatilidade financeira, notables problemas de liquidez, perda de fiúza nos consumidores, de actividade nas empresas e unha forte destrución de emprego.

No ano 2009 a economía mundial sufriu a perturbación máis fonda desde o fin da Segunda Guerra Mundial, coa maior contracción do PIB desde entón, cun decrecemento económico” medio mundial do -0,6%, cunha clara diferenciación: diminución do PIB dun -3,1% nos Estados máis desenvolvidos e suba do 2,3% nas economías emerxentes.

A posta en práctica de medidas keynesianas de estímulo da demanda agregada e a inxección de fondos públicos para estabilizar o sistema financeiro foron “medidas de choque” que permitiron unha mellora en xeral, pero interrompida en varias ocasións por episodios de inestabilidade, nalgúns casos vencellados coa percepción do “risco soberano”. A posterior sacralización da loita contra o déficit (e a débeda) pública no seo da UE cortou este proceso de política fiscal expansiva, e as medidas restritivas aplicadas desde entón (suba de impostos e diminución do gasto público) non axudaron á recuperación da actividade económica.

A dispar recuperación foi relevante en 2010, cos Estados *emerxentes* (Brasil, India...) que experimentaron unha forte suba do PIB e os Estados *máis desenvolvidos* sumidos nun crecemento económico moito menor: EE.UU (2,9%) sobranceou, neste último grupo de países, pola suba do PIB, moi por riba da media da UE (1,8%) ou da UEM (1,7%).

As políticas monetarias dos Bancos Centrais das economías máis desenvolvidas seguen a ser en 2011 moi expansivas, cunhas taxas de interese oficiais que se manteñen en niveis historicamente mínimos.

No noso contorno máis próximo (a UEM) cómpre subliñar no bienio 2010 - 2011 a forte crise da *débeda soberana*, que supuxo unha fortísima suba da prima de risco nas taxas de intereses da débeda pública de Estados como Grecia, Irlanda e Portugal primeiro, e en España ou Italia despois). Para facerlle fronte, a UE aprobou o *Mecanismo de Estabilidade Financeira*, por un importe de 85.000 millóns de euros.

Como consecuencia da crise continuada da débeda soberana en Europa, das perturbacións producidas polos desastres naturais de Xapón e Tailandia, dos disturbios políticos dos países árabes e da suba nos mercados internacionais de materia primas (como o crú petrolífero), o comercio exterior mundial tivo unha importante desaceleración, pasando do crecemento do 12,9% en 2010 á suba do 5,8% en 2011.

No cadro I.1 presentamos os índices de crecemento económico, variación de prezos e taxas de desemprego dos EE.UU e a UEM. no último sexenio.

**Economía internacional: variación de PIB en IPC e taxa de desemprego.
EE.UU. e UEM. 2006 - 2011**

■ **Cadro 1.1**

Período		PIB (1)		Prezos de consumo		Taxa de desemprego (2)	
		EE.UU.	UEM	EE.UU.	UEM	EE.UU.	UEM
2006		2,7	3,4	3,2	2,2	4,6	8,5
2007		1,9	3,0	2,9	2,1	4,6	7,6
2008		-0,3	0,3	3,8	3,3	5,8	7,7
2009		-3,1	-4,4	-0,4	0,3	9,3	9,6
2010		2,4	1,9	1,6	1,6	9,6	10,1
2011		1,8	1,5	3,2	2,7	9,0	10,2
Trimestre							
2009	I	-3,3	-5,2	0,0	1,0	8,2	8,8
	II	-3,8	-4,9	-1,2	0,2	9,3	9,4
	III	-2,6	-4,1	-1,6	-0,4	9,6	9,7
	IV	0,1	-2,1	1,4	0,4	10,0	9,8
2010	I	1,9	1,0	2,4	1,1	9,8	10,1
	II	2,5	2,2	1,8	1,6	9,6	10,2
	III	2,8	2,2	1,2	1,7	9,5	10,1
	IV	2,4	2,2	1,3	2,0	9,6	10,1
2011	I	1,8	2,4	2,1	2,5	9,0	9,9
	II	1,9	1,7	3,4	2,8	9,0	9,9
	III	1,6	1,3	3,8	2,7	9,1	10,2
	IV	2,0	0,7	3,3	2,9	8,7	10,6

(1) PIB constante e corrixido de estacionalidade e calendario.

(2) Corrixida de estacionalidade.

Fonte: Xunta de Galicia, Consellería de Facenda, Observatorio da economía galega.

O crecemento económico en 2011 da UEM (1,5%) quedou lixeiramente por baixo do de Estados Unidos de América. No tocante á variación porcentual do índice de prezos de consumo, dobrouse en 2011 en USA e subiu un punto na UEM. Foi do 1,6% en Estados Unidos e na UEM e dun 2,2% no conxunto da UE.

A taxa de desemprego acadou taxas ao redor do 10% en 2001 (10,2% na UEM e 9% en EE.UU.), cunha variación moi lixeira respecto do ano anterior. No trienio 2008-2010 a suba das taxas de desemprego foi continua, máis intensa en EE.UU. (que dobrou a taxa de desemprego) que na UE ou na UEM, como reflicte nidiamente o cadro 1.1.

1.1.2 Contorno estatal

Referirémonos neste epígrafe ao marco estatal no que se desenvolve a nosa actividade socioeconómica, así como o das distintas comunidades autónomas que a integran, diferenciado en dous apartados: o crecemento do PIB (global e por habitante) e o achegamento a variables vencelladas co endebedamento (privado e público) que están a centrar boa parte da atención da realidade económico-social actual.

1.1.2.1 Crecemento económico

España, que estivo no período 2001-2008 á cabeza do crecemento económico da OCDE, cunha suba acumulada do PIB do 27,9%, moi por riba das medias da OCDE (18,6%) e da Unión Europea (17%), cambiou radicalmente desde 2009 (-3'6%), en

2010 o seu PIB baixou unha décima (fronte ás subas do 1,8% na UE, 1,9% na UEM e 2,4% en EE.UU.) e en 2011 medrou a unha taxa que é a metade da UEM ou da UE (e menor aínda respecto de EE.UU).

A taxa de inflación española (2,4%), pola súa banda quedou en 2011 por baixo das de EE.UU e a UE. No tocante á taxa de desemprego, foi máis do dobre que nas medias da UE, da UEM ou en EE.UU).

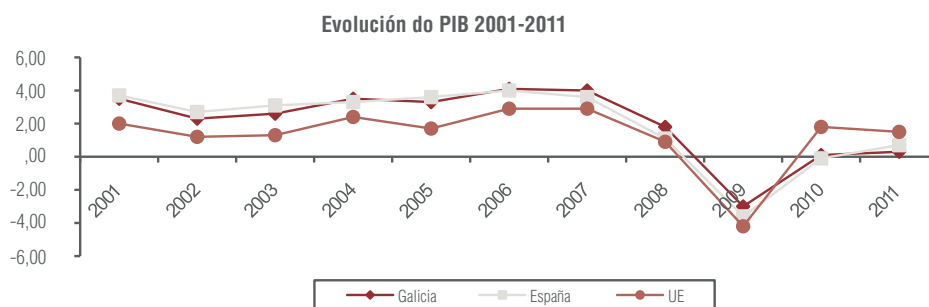
A visión comparativa do crecemento económico, ano por ano, no tempo transcorrido do século XXI en Galicia, España e a Unión Europea, témola no cadro 1.2. Nel compróbase:

Crecedemento do PIB⁽¹⁾
Galicia, España e UE. 2001-2011

■ Cadro 1.2

	Galicia	España	UE
2001	3,5	3,7	2,0
2002	2,3	2,7	1,2
2003	2,6	3,1	1,3
2004	3,5	3,3	2,4
2005	3,3	3,6	1,7
2006	4,1	4,0	2,9
2007	4,0	3,6	2,9
2008	1,8	1,1	0,9
2009	-3,0	-3,6	-4,2
2010	0,1	-0,1	1,8
2011	0,3	0,7	1,5

(1) En porcentaxe en termos reais.
Fonte: IGE, INE e Eurostat.

■ A suba do PIB de Galicia, que superou á da UE todos os anos de 2001 a 2009 (e foi practicamente o dobre catro anos: 2002, 2003, 2005 e 2008) quedou moi por baixo no bienio 2010 – 2011 (en especial respecto do crecemento económico da UE).

■ A evolución do PIB de Galicia foi mellor cá do español en seis dos once anos estudados: no Xacobeo de 2004 e cada un dos anos do período 2006-2010.

■ No ano 2011 o crecemento económico galego quedouse na metade do promedio español e na quinta parte do da UE.

Ademais da evolución do PIB en Galicia, España ou a UE, é importante estudar a evolución deste indicador macroeconómico nas diversas nacionalidades e rexións do noso Estado, para situar a Galicia na posición que lle corresponda no decorrer económico autonómico.

Para esta análise a fonte non pode ser o IGE, xa que, obviamente, o organismo estatístico oficial galego ten por finalidade o estudo da nosa realidade, non a doutras comunidades; xa que logo, a fonte que utilizaremos principalmente será a do INE, puntualmente complementada cos datos aportados por FUNCAS (Fundación das Caixas de Aforro).

O INE fai a súa estimación anual do crecemento económico das comunidades autónomas na *Contabilidad Regional*. Da clasificación por comunidades autónomas do cadro 1.3 sobrancearemos que:

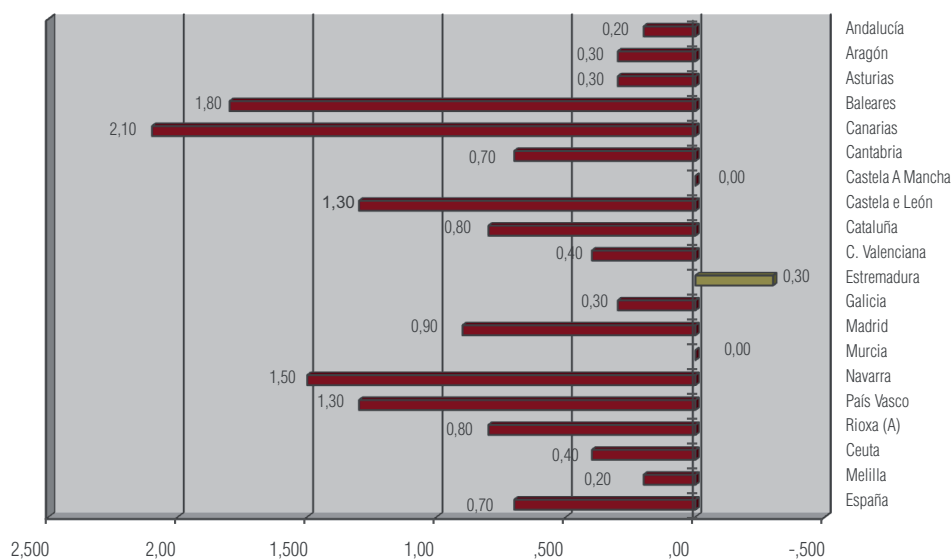
**Porcentaxe de crecemento⁽¹⁾ do PIB.
Por CC.AA. 2007-2011.**

■ **Cadro 1.3**

	2007	2008	2009	2010	2011
Andalucía	3,8	0,8	-3,6	-0,9	0,2
Aragón	4,5	1,1	-4,4	-0,5	0,3
Asturias	3,6	1,2	-3,7	0,8	0,3
Baleares	3,8	1,8	-3,8	-0,3	1,8
Canarias	3,8	1,3	-4,2	-0,8	2,1
Cantabria	3,9	1,3	-3,5	0,2	0,7
Castela A Mancha	4,2	0,7	-3,3	-0,9	0,0
Castela e León	3,7	0,9	-3,4	0,8	1,3
Cataluña	3,7	0,7	-4,1	0,1	0,8
C. Valenciana	3,7	0,5	-4,3	-0,6	0,4
Extremadura	3,9	1,8	-2,0	0,0	-0,3
Galicia	4,0	1,8	-3,0	0,1	0,3
Madrid	3,9	1,6	-3,2	0,0	0,9
Murcia	3,8	1,5	-3,4	-0,6	0,0
Navarra	3,8	1,9	-2,5	1,2	1,5
País Vasco	3,9	2,1	-3,5	0,8	1,3
Rioxa (A)	4,0	1,5	-3,6	-0,3	0,8
Ceuta	3,9	1,8	-1,7	0,0	0,4
Melilla	3,7	1,2	-1,4	-0,1	0,2
España	3,8	1,2	-3,6	-0,1	0,7

(1) En termos reais.

Fonte: INE. "Contabilidad Regional de España."

■ O PIB galego subiu en 2011 tan só un 0,3% (non chegou á metade da media española). Oito comunidades autónomas creceron por riba do promedio estatal.

■ Ampliouse en 2011 a diverxencia coa UE, xa que o crecemento económico español foi a metade do da unión Europea.

■ Canarias, Baleares e Navarra tiveron o maior crecemento económico en 2011, mentres que os peores rexistros foron os de Estremadura, Murcia e Castela - A Mancha.

■ A visión diacrónica constata que o valor da actividade produtiva galega tivo un comportamento mellor que o promedio estatal todos os anos analizados neste cadro, agás en 2011.

Sen dúbidas, o crecemento económico dun ano concreto non é o fundamental para conseguir o achegamento ás sociedades cun nivel de desenvolvemento maior; o importante é o esforzo continuado nun prazo longo para ir acurtando esa diferenza. Vexamos, pois, os datos do crecemento medio estatal e das diversas comunidades autónomas de 2008 a 2011 que figuran no cadro 1.4; explicitan que:

■ O PIB galego baixou no último cuatrienio nunha porcentaxe media do 1,02%, lixeiramente por riba (só tres centésimas) do decrecemento estatal, o que situou a Galicia nun posto intermedio: décima posición entre as dez e nove comunidades (e cidades) autónomas.

■ Todas as comunidades e cidades autónomas presentaron un decrecemento económico. Castela e León, Navarra e as dúas cidades autónomas presentaron unha baixada media do PIB menor; e no extremo contrario situáronse C.Valenciana, Murcia e Castela-A Mancha.

■ Catro das comunidades (ou cidades) autónomas cunha suba anual media do PIB superior á de Galicia de 2008 a 2011 (Melilla, Ceuta e Canarias) están entre as oito que figuran por baixo de Galicia na clasificación por PIB por habitante (véxase o cadro 1.5).

**Porcentaxe media de crecemento anual do PIB⁽¹⁾.
Por CC.AA. 2000-2011.**

■ **Cadro 1.4**

	Por riba da media estatal		Por baixo da media estatal
Melilla	-0,13	Cantabria	-1,07
Castela e León	-0,24	Extremadura	-1,16
Ceuta	-0,33	Rioxa (A)	-1,35
Navarra	-0,33	Aragón	-1,38
Madrid	-0,60	Andalucía	-1,40
País Vasco	-0,67	Asturias	-1,57
Canarias	-0,81	Castela-A Mancha	-1,61
Cataluña	-0,88	Murcia	-1,68
Baleares	-0,93	C. Valenciana	-2,07
Galicia	-1,02		
España	-1,05		

(1) En termos reais.

Fonte: INE, "Contabilidad Regional de España".

O cadro 1.5 mostra o PIB por habitante das distintas comunidades autónomas, así como as medias estatal e da Unión Europea. Non debe esquecerse á hora de analizar os datos que o menor dinamismo demográfico da sociedade galega respecto do promedio español inflúe a prol da suba relativa do noso PIB *per capita*; é a chamada *converxencia pasiva*, unha das vías de aproximación no longo camiño da converxencia de Galicia co PIB por habitante medio do Estado, que no quinquenio 2006-2010 se complementou coa maior suba do PIB en Galicia que no promedio estatal (*converxencia activa*), como xa vimos no cadro 1.2.

**Produto Interior Bruto per cápita⁽¹⁾.
Por CC.AA. 2011**

■ **Cadro 1.5**

	Por riba da media estatal		Por baixo da media estatal
País Vasco	31.288	Castela e León	23.146
Navarra	30.068	Ceuta	22.981
Madrid	29.731	Asturias	21.976
Cataluña	27.430	Galicia	21.112
A Rioxa	26.129	C. Valenciana	20.583
Aragón	25.920	Ceuta	20.045
Baleares	24.585	Canarias	19.806
		Murcia	19.144
		Cast.-A Mancha	18.568
		Melilla	18.454
		Andalucía	17.587
		Extremadura	16.149
España	23.271		
Unión Europea	25.134		

(1) En euros por habitante.

Fonte: INE (EUROSTAT para o dato da UE).

Sobrancearemos na análise dos datos dese cadro que:

■ O PIB por habitante de Galicia en 2011 situouse no 90,7% da media española e no 84% da media da Unión Europea.

■ Seis comunidades autónomas e máis as dúas cidades autónomas presentan en 2011 un PIB *per capita* inferior ao galego, engadíndoselle a comunidade valenciana e as dúas cidades autónomas ás do ano anterior (Murcia, Andalucía, Castela - A Mancha, Estremadura e Canarias).

■ As sete comunidades autónomas que rexistraron en 2011 un maior PIB *per capita* seguen a ser, e pola mesma orde, as do ano anterior: País Vasco, Navarra, Madrid, Cataluña, A Ríoxa, Aragón e Baleares.

O cadro 1.6, reflicte a comparación decrecemento económico español e o do conxunto da UE. Sobrancea a forte caída experimentada por España desde o comezo da crise económica, con especial intensidade no ano 2009. De estar un 5% por riba da media da UE o noso PIB en 2007, pasou a quedar un 1% por baixo en 2011. Mentres que na UE subiu no ano 2011 en 208 euros, en España baixou en 648 euros o PIB por habitante.

Evolución do PIB(1). España en comparación coa UE(2). 2007-2011

■ Cadro 1.6

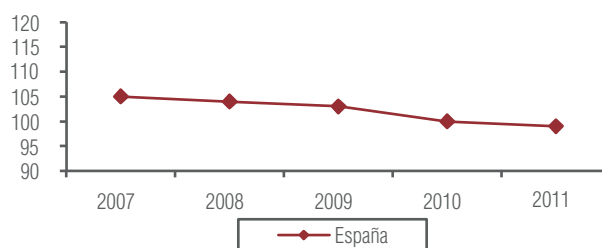
	España
2007	105
2008	104
2009	103
2010	100
2011	99

(1) En paridade de poder adquisitivo. Porcentaxe sobre a UE.

(2) UE27 = 100.

Fonte: Eurostat. (Oficina estatística da Comisión Europea).

Evolución do PIB 2007-2011

Unha fonte estatística alternativa ao INE é FUNCAS. No cadro 1.7 temos a súa perspectiva do crecemento económico das distintas comunidades (e cidades) autónomas en 2011. Subliñaremos que:

■ Cadro 1.7

**Crecemento do PIB⁽¹⁾.
Por CC.AA. 2011**

Castela e León	0,99
Navarra	0,87
A Ríoxa	0,86
Canarias	0,86
Cantabria	0,78
Melilla	0,69
País Vasco	0,69
Ceuta	0,61
Galicia	0,58
Asturias	0,56
Madrid	0,55
Cataluña	0,54
Baleares	0,44
C. Valenciana	0,38
Aragón	0,31
Murcia	0,28
Andalucía	0,19
Castela A Mancha	0,19
Estremadura	0,13
España	0,50

(1) Porcentaxe, en termos reais a prezos básicos.

Fonte: FUNCAS, “Cuadernos de Información Económica” nº 226, marzo 2012.

■ Medrou un 0,58% en Galicia o PIB en 2011; a nosa comunidade quedou nun nivel intermedio na clasificación autonómica.

■ O crecemento económico español en 2011 foi do 0,50%, oito centésimas por baixo do de Galicia, nun ano de aumento do valor de mercado da actividade produtiva en todas as comunidades e cidades autónomas.

■ As maiores subas do PIB en 2011 tivéronas Castela e León, Navarra e a Ríoxa, mentres que a diminución máis forte rexistrárona Estremadura, Castela - A Mancha e Andalucía.

Cómpre ter en conta tamén a posición relativa de Galicia en PIB por habitante (en paridade de poder adquisitivo) na UE. A estatística proporcionada por FUNCAS que recellemos no cadro 1.8 asígnalle a Galicia un 82,30% da renda bruta por habitante da UE e a España un 90,20%. Por baixo do índice de Galicia están as dúas cidades autónomas e máis cinco comunidades autónomas: Andalucía, Murcia, Castela – A Mancha, Estremadura e Canarias.

■ Cadro 1.8

Índices de converxencia coa UE-15(*)
Por CC.AA. 2011

País Vasco	101,1
Madrid	116,6
Navarra	115,2
Cataluña	105,3
Aragón	99,9
Baleares	94,4
Cast. e León	88,8
Cantabria	88,6
Asturias	85,1
Galicia	82,3
Canarias	76,9
Murcia	76,9
Ceuta	74,0
Castela A Mancha	71,3
Melilla	70,4
Andalucía	68,6
Estremadura	62,9
España	90,2

(*) En porcentaxe de renda bruta por habitante (en paridade de compra) sobre a da UE-15
Fonte: FUNCAS, "Cuadernos de Información Económica" nº 226, marzo 2012.

A perspectiva de FUNCAS sobre o crecemento económico medio das distintas comunidades autónomas e o total estatal no último cuadrienio podemos ollalo no cadro 1.9. sobrancea o decrecemento económico medio no último trienio de todas e as comunidades autónomas. Comprobamos que a diminución do PIB galego de 2008 a 2011 foi o do 0,93%, o que sitúa a Galicia como a sétima comunidade nesta clasificación, cunha porcentaxe mellor que o promedio estatal (-1,14%).

Das comunidades autónomas nas que, como Galicia, diminuíu menos de 2008 a 2011 o PIB que no promedio español, podemos diferenciar entre as catro que en 2011 marcan un PIB por habitante superior á media estatal (Navarra, Madrid, País Vasco e Cataluña) e as seis (catro comunidades e as dúas cidades autónomas) que no ano 2011 teñen un PIB *per capita* inferior ao promedio español: Galicia, Castela e León, Cantabria, Estremadura, Ceuta e Melilla.

■ Cadro 1.9

Crecemento real do PIB. 2009 - 2011

Melilla	0,03
Ceuta	-0,25
Castela e León	-0,35
Navarra	-0,55
Madrid	-0,72
País Vasco	-0,90
Galia	-0,93
Cataluña	-1,00
Estremadura	-1,05
Cantabria	-1,06
Canarias	-1,24
Baleares	-1,38
Aragón	-1,39
Andalucía	-1,41
Castela A Mancha	-1,59
Murcia	-1,59
Valencia	-2,08
España	-1,14

(1) PIB a prezos de mercado, variacións de volume en porcentaxe interanual.
 Fonte: FUNCAS. "Cuadernos de información económica" nº 226. Marzo 2012.

Pola súa banda, das comunidades autónomas nas que de 2008 a 2011 diminuíu máis o PIB que no promedio español (-1,14%) podemos diferenciar entre as tres que no ano 2011 rexistran un PIB por habitante superior á media estatal (A Rioxa, Baleares e Aragón) e as seis que teñen en 2011 un PIB *per capita* inferior ao promedio español: Asturias, C.Valenciana, Canarias, Murcia, Castela - A Mancha e Andalucía.

1.1.2.2 Endebedamento privado e público

Nunha crise económica como a actual, que ten no miolo o excesivo endebedamento (máis privado que público) e a problemática dun sistema financeiro feble, que concentra unha excesiva exposición a un sector inmobiliario que estopou no último cuadrienio, paga a pena estudar o apalancamento financeiro en España e nas comunidades autónomas que a compoñen.

O apalancamento financeiro español baixou no último cuadrienio, pero queda aínda moito que facer para corrixir os desequilibrios acumulados no longo período de expansión económica anterior.

Comezamos analizando a evolución do saldo entre os cretos e os depósitos totais das entidades bancarias que operan en España. Todas as comunidades autónomas rexistraron en 2011 un saldo a prol dos cretos, o que apunta a un maior endebedamento e non a un aforro financeiro.

As comunidades autónomas cun maior saldo neto na diferenza entre cretos e depósitos foron Madrid e Cataluña, mentres que os menores saldos tivéronos Asturias e Cantabria. Galicia ocupa en 2011 unha posición intermedia entre as catro

comunidades da primeira columna do cadro 1.10 e as seis comunidades da segunda columna, cun saldo neto maior que Castela e León pero menor que a comunidade valenciana.

■ Cadro 1.10

Apalancamiento financeiro. Por CC.AA. 2011

CC.AA. con maior diferenza entre cretos e depósitos		CC.AA. con menor diferenza entre cretos e depósitos	
Cataluña	131.123	Asturias	2.561
Madrid	130.308	Cantabria	3.558
Andalucía	122.559	A Rioxa	3.592
C. Valenciana	78.356	Extremadura	4.523
		Navarra	6.083
		Castela e León	7.432

Datos en millóns de euros.

Fonte: FUNCAS. "Cuadernos de información económica", nº 226. Marzo 2012.

Cómpre subliñar na análise en termos relativos que tres comunidades teñen máis do dobre de cretos que de depósitos ou, o que é o mesmo, o cociente entre cretos e depósitos supera a ratio 2. Son Canarias (2,2), Andalucía (2,2) e Baleares (2,1). Cerca do limiar establecido pola ratio 2 están Murcia (1,9), C.Valenciana (1,8) e Cataluña (1,7).

O cadro 1.11 presenta os niveis de endebedamento por habitante das distintas comunidades autónomas en 2011.

Por riba do promedio estatal (que é de 36.182 euros por persoa) sobrancean Madrid, Cataluña e o País Vasco, mentres que no extremo contrario están Extremadura, Castela - A Mancha e Galicia.

A perspectiva diacrónica constata a suba do endebedamento medio por habitante, que pasou de 25.652 euros en 2005 a 36.182 en 2011.

■ Cadro 1.11

Ratio creto/habitantes. Por CC.AA. 2011

CC.AA. con maior nivel de endebedamento por habitante		CC.AA. con menor nivel de endebedamento por habitante	
Madrid	67.318	Extremadura	19.006
Cataluña	43.109	Castela-A Mancha	19.931
País Vasco	38.433	Galicia	22.488
Baleares	37.724	Asturias	23.779
A Rioxa	36.521	Canarias	24.107
Navarra	36.245	Cantabria	25.850
		Andalucía	25.910

Datos en euros/habitante.

Fonte: FUNCAS. "Cuadernos de información económica", nº 226. Marzo 2012.

O cadro 1.12 explicita os niveis de aforro por habitante das comunidades autónomas en 2011. Por riba do promedio estatal (que é de 23.381 euros por persoa) sobrancean Madrid, o País Vasco e Castela e León, mentres que no extremo contrario están Galicia, Baleares e Murcia.

A ollada da evolución de 2005 a 2011 reflicte que a suba do endebedamento medio por habitante subiu de 17.134 euros de 2005 aos 23.381 de 2011 (crecemento do 36,5%).

■ Cadro 1.12

Ratio depósitos/habitantes. Por CC.AA. 2011

Ratio por encima da media estatal		Ratio por baixo da media estatal	
Madrid	47.143	Canarias	10.952
País Vasco	33.567	Andalucía	12.644
Castela e León	29.827	Castela-A Mancha	13.629
Navarra	26.694	Extremadura	14.921
Cataluña	25.654	Murcia	16.647
A Ríoxa	25.380	Baleares	18.201
Aragón	25.366	Galicia	18.518

Datos en euros/habitante.

Fonte: FUNCAS. "Cuadernos de información económica", nº 226. Marzo 2012.

O cadro 1.13 reflicte as porcentaxes de débeda pública en relación co endebedamento privado nas comunidades autónomas en 2011. Por riba do promedio estatal (que é un 8%) sobrancean Castela - A Mancha, Cataluña, a comunidade valenciana e Galicia, mentres que as comunidades con porcentaxes máis baixas entre as débedas públicas e as privadas foron Madrid, Murcia, Andalucía e País Vasco.

■ Cadro 1.13

Porcentaxe deuda pública/creto privado. Por CC.AA. 2011

CC.AA. con maior %		CC.AA. con menor %	
Castela-A Mancha	13	Madrid	3,5
Cataluña	12,1	Murcia	5,9
C. Valenciana	11,8	Andalucía	6,3
Galicia	11,1	País Vasco	6,4
Baleares	10,8		
Extremadura	9,6		
Navarra	8		
Cantabria	8,7		

Fonte: FUNCAS. "Cuadernos de información económica", nº 226. Marzo 2012.

1.2 Crecemento económico galego

Neste epígrafe afondaremos no estudo do PIB de Galicia no último quinquenio mediante a análise desde as perspectivas da demanda e máis da oferta, con desagregación das súas compoñentes.

1.2.1 A perspectiva da demanda

A análise desde a *perspectiva de demanda* da variación dos compoñentes do PIB de Galicia no último quinquenio facémola cos datos proporcionados polo IGE nas “Contas Económicas Trimestrais” (que recolleemos no cadro 1.14). Reflicte que a lixeira suba do PIB galego en 2011 (0,3%) supuxo unha mellora respecto do ano anterior (-0,3%), e, moi especialmente, da caída do PIB galego en 2009 (-3,4%).

A evolución por trimestres explicita que no primeiro acadou Galicia a maior suba interanual e que foi perdendo folgos gradualmente nos tres trimestres seguintes.

■ Cadro 1.14

PIB de Galicia. Compoñentes da demanda. 2007-2011

Período	PIB	Gasto en consumo final			Formación bruta de capital	Demanda Interna	Exportación de bens e servizos	Importación de bens e servizos
		Total	Fogares	AA, PP. e ISFLSF				
2007	4,0	2,9	2,5	4,2	5,0	3,5	5,9	4,6
2008	1,7	1,3	0,1	5,1	-5,8	-0,8	-5,7	-8,3
2009	-3,4	-0,1	-1,2	3,4	-22,8	-6,2	-6,1	-10,4
2010	0,1	-0,3	-0,4	0,2	-6,2	-1,6	6,9	2,8
2011	0,3	-1,0	-1,0	-1,1	-4,2	-1,7	4,2	0,2
Trimestres								
2010 I	-1,0	-0,8	-0,9	0,7	-4,3	-1,6	14,8	11,4
2010 II	0,3	0,1	0,1	-0,1	-6,7	-1,5	8,7	4,1
2010 III	0,6	0,1	-0,4	1,5	-6,5	-1,4	3,3	0,6
2010 IV	0,6	-0,4	-0,6	0,1	-7,3	-1,9	1,6	-2,9
2011 I	0,6	0,1	-0,5	2,0	-5,7	-1,1	3,8	0,4
2011 II	0,3	-0,8	-1,1	0,0	-3,6	-1,4	8,4	4,3
2011 III	0,2	-1,5	-1,0	-3,0	-3,4	-2,0	0,2	-3,6
2011 IV	0,0	-1,9	-1,4	-3,1	-4,1	-2,3	4,5	-0,2

Datos en porcentaxe de variación interanual.

Fonte: Xunta de Galicia, Consellería de Facenda, *Observatorio da economía galega* (cos datos do IGE: *Contabilidade trimestral*)

A análise desagregada dos diversos compoñentes do PIB desde o punto de vista do gasto constata:

■ A achega negativa (por cuarto ano consecutivo) da *demanda interna* ao comportamento do PIB galego en 2011 (desta volta cunha diminución do 1,7%), con especial intensidade na formación bruta de capital (-4,2%) pero perceptible tamén no consumo final dos fogares (-1%).

Esta diminución non foi contrarrestada pola variación en 2011 do gasto en consumo final das Administracións públicas e as Institucións sen fins lucrativos (-1,1%), que rachou no último bienio coas fortes subas do trienio 2007-2009, no que en todos os anos superara o limiar do 3%.

■ A *demanda exterior neta*, pola súa banda, tivo un comportamento moi positivo e conseguiu transformar en lixeiro crecemento económico en 2011 (0,3%) unha evolución que, de acordo co comportamento da demanda interna, experimentaríase nese ano

unha forte diminución (-1,7%). As exportacións de bens e servizos subiron un 4,2% en 2011, mentres que as importacións fixérono a un ritmo vinte veces menor (0,2%).

1.2.2 A perspectiva da oferta

Centrarémonos agora na *perspectiva da oferta* da evolución por trimestres (e medias anuais) do PIB de Galicia no último cuatrienio, ao fío do cadro 1.15. Sobrancearemos os seguintes aspectos:

■ Cadro 1.15

PIB de Galicia. Componentes da oferta. 2007-2011

Período	PIB						
		Sector primario	Sectores non primarios	Prod. Industriais	Construcción	Servizos	
2007	4,0	-4,6	-	4,8	1,5	5,8	
2008	1,7	-6,4	-	1,7	0,2	3,3	
2009	-3,4	-5,1	-3,3	-13,1	-4,1	0,1	
2010	0,1	3,2	0,1	0,4	-7,3	1,5	
2011	0,3	2,3	-0,1	-1,8	-3,1	1,1	
Trimestres							
2010	I	-1,0	-0,9	-0,9	3,3	-7,8	0,1
	II	0,3	2,2	0,1	0,4	-8,9	2,2
	III	0,6	4,8	0,1	-0,1	-6,9	1,7
	IV	0,6	6,7	0,3	-2,0	-5,5	1,9
2011	I	0,6	4,5	0,2	-0,6	-4,5	1,3
	II	0,3	2,8	-0,2	-0,8	-2,2	0,4
	III	0,2	0,4	0,0	-3,5	-2,3	1,5
	IV	0,0	1,8	-0,2	-2,3	-3,1	1,1

Taxa de variación interanual en % do valor engadido bruto, por ramas de actividade.
 Fonte: Xunta de Galicia, Consellería de Facenda, *Observatorio da economía galega*.

■ As maiores subas da actividade económica galega en 2011 foron as dos sectores primario e máis de servizos.

■ Os peores resultados en Galicia rexistrounos en 2011, un ano máis, a construción (-3,1%), aínda que a súa diminución quedou 2,7 porcentuais por baixo da do ano anterior.

1.3 Crecemento económico e xeración de emprego

O crecemento económico non é un fin en si mesmo; a súa finalidade é darlle pulo a unha sociedade de maior benestar, e nesa andaina a creación de máis e mellor emprego para a súa poboación é un paso irrenunciable.

Achegarémonos á medida en que o crecemento económico se converteu nos últimos anos en xeración de emprego en Galicia, anque realmente afondaremos no estudo da nosa poboación ocupada no cartó capítulo deste Informe. Tamén faremos unha referencia á produtividade do traballo e a súa gran importancia para mellorar a competitividade dunha economía.

I.3.1 A xeración de emprego en Galicia

Nese capítulo 4 analizaremos a poboación ocupada en Galicia, tanto globalmente como desagregada por sexos, sectores económicos, grupos de idade, provincias, situación profesional, carácter temporal ou indefinido do contrato, etc. Remitimos alí ás persoas interesadas en afondar nalgún deses aspectos do emprego na nosa comunidade.

O cadro 1.16 permítenos avaliar a xeración de emprego en Galicia (en postos de traballo equivalentes a tempo completo) no último cuadrienio, dentro das diversas variables recollidas neste balance do mercado de traballo galego (poboacións activa e desempregada; taxas de actividade, emprego e desemprego).

Salientaremos no tocante á ocupación que:

■ Cadro 1.16

Balance do mercado de traballo. Galicia. 2007-2011

Período		Poboación activa	Poboación ocupada	Pob. asalaría-da	Pob. desempregada	Taxa de actividade	Taxa de ocupación	Taxa de paro
		Miles de persoas				Porcentaxe		
2007		1.292,0	1.193,4	922,0	98,7	54,3	50,1	7,6
2008		1.314,6	1.200,1	923,0	114,7	55,1	50,3	8,7
2009		1.317,4	1.151,5	898,8	165,9	55,2	48,3	12,6
2010		1.300,9	1.100,7	863,2	200,3	54,6	46,2	15,4
2011		1.311,2	1.083,0	847,9	228,3	55,2	45,6	17,4
2010	Trimestre I	1.297,7	1.097,1	865,4	200,6	54,4	46,0	15,5
	II	1.295,4	1.093,7	859,2	201,8	54,4	45,9	15,6
	III	1.314,0	1.118,7	878,1	195,3	55,1	46,9	14,9
	IV	1.296,6	1.093,1	850,2	203,5	54,4	45,9	15,7
2011	I	1.307,2	1.080,7	842,4	226,5	54,9	45,4	17,3
	II	1.310,9	1.091,4	854,9	219,6	55,1	45,9	16,8
	III	1.313,5	1.087,0	853,5	226,5	55,3	45,7	17,2
	IV	1.313,3	1.072,9	840,9	240,4	55,3	43,2	18,3

Fonte: Xunta de Galicia, Consellería de Facenda, *Observatorio da economía galega* (con datos do INE: EPA).

■ Obsérvase con claridade cando se deu a reviravolta na xeración neta de emprego en Galicia: en 2009, no que se produciu unha fortísima destrución neta de emprego, en contraste coa suba dos anos anteriores.

No bienio 2010-2011 continuou ese proceso de diminución dos postos de traballo xerados na economía galega.

Nese cadro presentamos tamén a desagregación por trimestres para os dous últimos anos, que lles permitirá ás persoas interesadas realizar unha análise diacrónica máis a fondo.

I.3.2 Produtividade do traballo e competitividade

A *produtividade* é o cociente entre a produción e os recursos utilizados para obtela; xa que logo, mide a produción xerada por cada unidade de factor produtivo. A produtividade é un factor determinante do desenvolvemento económico dun país; en palabras de Paul Krugman: "A produtividade non o é todo, pero, a longo prazo, é case todo".

A mellora da produtividade do traballo é unha esixencia para conseguir unha maior competitividade empresarial, necesidade cada vez máis evidente nun mercado globalizado; a maior formación bruta de capital, o investimento en capital humano, en I+D+i e a aplicación de boas técnicas de organización empresarial, son, entre outros factores, sólidos piares nos que asentar unhas empresas de maior produtividade.

Sabedores de que a análise desde unha perspectiva integral dos factores condicionantes da produtividade do traballo reborda en moito o obxectivo deste epígrafe, sobrancearemos que

Noutros apartados deste *Informe Sociolaboral* analizamos o investimento na formación bruta de capital (capítulo 1), en I+D+i (capítulo 2), en formación das persoas (capítulo 10) e outros condicionantes da produtividade do traballo, como a alta porcentaxe da contratación temporal, que vai en contra da ganancia de produtividade que se pode acadar cando alguén se especializa nun traballo, e ademais non motiva dabondo na consecución dos obxectivos empresariais ás persoas que traballan sometidas a unha rotación laboral excesiva.

O forte impacto da crise económica no cuadrienio 2008-2011 tivo ocasionou que a intensa destrución de emprego fixera unha importante achega indirecta á suba da produtividade (en termos estatísticos), pero ben sabemos que esa vía non é a que necesita un país que queira avanzar no seu desenvolvemento económico-social. Hai moito que matizar ademais no estudo desagregado territorialmente, xa que foi maior o impacto da crise no último cuadrienio nas comunidades nas que sobresaíu a chegada de persoas en idade de traballar do estranxeiro na década 1997-2007.

Os informes que ven elaborando desde hai anos o *Foro Económico Mundial* teñen posto de manifesto o mal posto que ocupa a economía española na clasificación mundial por competitividade: o último sitúanos no posto 36 (de 144 Estados), entre Estonia e Bahrein. Na elaboración destes estudos avalíanse múltiples factores, como o déficit público, a dificultase no acceso ao creto, o nivel educativo da poboación, a regulación dos mercados interiores, o nivel das infraestruturas, a capacidade de innovación empresarial, a eficiencia no funcionamento da burocracia ou as prácticas de corrupción.

Un dos puntos fortes da economía española que sobrancea este informe é o nivel das infraestruturas, que sitúa ao noso Estado na décima posición, ben lonxe do posto 36 antes sinalado na globalidade das variables analizadas.

Outra fortaleza é a alta taxa de persoas matriculadas en estudos universitarios, que potencialmente é unha panca fundamental na que apoiar un novo modelo produtivo, máis eficiente que o baseado na construción e o turismo como piares básico do tecido produtivo. As persoas con bo nivel de cualificación permite darlle pulo a actividades empresariais que xeren un maior valor engadido, pero a realidade actual ven reflectindo que pola falla de saídas laborais, boa parte teñen que emigrar a outros Estados para non engrosar máis as listas do desemprego.

1.4 Comercio exterior

Ao estudar o *comercio exterior español* é evidente que nos estamos a referir ás transaccións con orixe ou destino alén do territorio do noso Estado. Menos claro resulta o concepto de *comercio exterior galego*, xa que podemos referirnos tanto a todas

as transaccións con orixe ou destino en Galicia como tan só a unha parte dese total: ás transaccións con orixe ou destino fóra de España; achegarémonos ás dúas nas seguintes páxinas.

I.4.I Comercio galego co estranxeiro

O comercio galego co estranxeiro tivo (ao igual que no total español) unha achega moi positiva ao crecemento económico en PIB, como consecuencia do maior suba das exportación que das importacións.

I.4.I.1 Exportacións, importacións e saldo comercial. Taxa de cobertura

A análise dos datos correspondentes a Galicia da balanza comercial española no último quinquenio podemos facela ao fío do cadro 1.17; nel podemos apreciar a evolución das exportacións, das importacións, do saldo comercial (diferenza entre o valor das exportacións e o das importacións) e da taxa de cobertura (porcentaxe que representa o valor das exportacións sobre o das importacións). Sobrancearemos:

Comercio exterior (1). Galicia. 2008-2011

■ Cadro 1.17

Período	Millóns de euros			Cobertura %	TVI (%)		
	Export.	Import.	Saldo		Export.	Import.	
2008	13.940,7	14.146,6	-206,0	98,5	-7,4	-8,3	
2009	12.910,4	12.991,9	-81,4	99,4	-7,4	-8,2	
2010	14.471,6	12.505,1	1.966,5	115,7	12,1	-3,7	
2011	15.645,1	11.821,2	3.823,9	132,3	8,1	-5,5	
Trimestre							
2011	I	4.192,5	3.081,9	1.110,6	136,0	17,8	1,5
	II	4.075,7	2.962,8	1.112,9	137,6	9,8	-6,5
	III	3.189,7	2.760,1	429,6	115,6	-8,3	-7,3
	IV	4.187,2	3.016,3	1.170,9	138,8	12,5	-9,2

(1) En euros constantes. Base 2005.

Fonte: Xunta de Galicia, Consellería de Facenda, *Observatorio da economía galega*.

■ O importante crecemento das exportacións galegas en 2011 (8,1%), que continua coa forte suba do ano anterior e contrasta coa diminución do bienio 2008-2009.

■ A diminución das importacións galegas en 2011 (-5,5%), seguindo coa tendencia descendente do trienio 2008-2010.

■ A taxa de cobertura, que xa tivera un comportamento moi positivo no ano 2010, continuou nese camiño en 2011 (especialmente no cuarto trimestre).

■ A desagregación temporal do último ano reflicte que nos catro trimestres Galicia tivo superávit comercial ou, o que é o mesmo, a taxa de cobertura rebordou o limiar do valor 100. O terceiro trimestre foi o peor, e o cuarto achegou unha suba que compensou esa caída.

■ Na análise territorial do comercio galego co estranxeiro, cómpre subliñar que a provincia de Pontevedra segue a ser o auténtico motor de explosión das exportacións galegas; o valor das súas vendas ao estranxeiro en 2011 (49,1% do total de Galicia) case supón tanto como a suma das outras tres provincias.

1.4.1.2 Exportacións. Índices de competitividade

No ano 2011 as exportacións galegas continuaron co proceso de forte expansión iniciado no ano anterior (12,1% de suba), anque ralentizou algo o ritmo de crecemento (foi do 8,1%). As vendas galegas ao estranxeiro representan en 2011 un 8,2% do global estatal, máis de dous puntos porcentuais por riba do meso demográfico ou en PIN de Galicia no Estado.

Unha das características do comercio exterior galego é o seu carácter intraindustrial: importamos moitas materias primas (e bens de equipamento) para producir e exportar produtos elaborados. A notable importancia do *comercio intraindustrial* reflíctese cun dato: os seis primeiros capítulos arancelarios das exportacións galegas están todos entre os sete primeiros apartados das nosas importacións.

Na análise das principais mercancías exportadas por Galicia en 2011 sobrancearemos, ao fío do cadro 1.18:

Principais capítulos de exportación. Galicia. 2011

■ Cadro 1.18

	Exportacións	Miles de euros	% ⁽¹⁾
1	Vehículos automóbiles, tractores, ciclos e demais vehículos	5.205.860	29,8
2	Prendas e complementos de vestir, agás os de punto	1.723.298	9,8
3	Combustibles e aceites minerais; os seus derivados	1.385.255	7,9
4	Peixes, crustáceos e moluscos	1.104.123	6,3
5	Prendas e complementos de vestir, de punto	961.379	5,5
	Total exportación galega	17.536.707	100,0

(1) Porcentaxe sobre o total de exportacións.
Fonte: IGE.

A notable estabilidade: os cinco primeiros capítulos do arancel con maior valor das exportacións son os mesmos que no ano anterior (e os dous que encabezan a clasificación repiten cada un no seu posto).

As exportacións galegas do sector automobilístico seguen moi por diante de calquera outro epígrafe: representan un 29,8% do valor total das exportacións galegas. A especialización das nosas vendas ao estranxeiro céntrase especialmente en tres apartados: *automobilístico*, *téxtil* e *peixes-crustáceos-moluscos*.

As vendas galegas ao estranxeiro presentan un grao de concentración sectorial moi elevado, xa que case a metade do valor das nosas exportacións de 2011 aglutínase nos tres primeiros capítulos arancelarios do cadro analizado; isto conleva un risco: unha maior vulnerabilidade que se a nosas vendas ao estranxeiro estivesen máis diversificadas.

No cadro 1.19 presentamos os índices de competitividade das exportacións galegas de 2005 a 2011 desde unha dobre perspectiva: os Estados da UE e máis o conxunto dos Estados desenvolvidos. Subliñaremos que:

■ Cadro 1.19

Índices de competitividade⁽¹⁾ das exportacións galegas. 2005-2011

Período	Fronte ós países da UE27		Fronte ós países da OCDE	
	Con IPC	Con CLU	Con IPC	Con CLU
2005	100,0	100,0	100,0	100,0
2006	101,4	102,9	101,5	102,8
2007	101,7	105,4	102,5	106,2
2008	103,5	106,0	104,7	107,6
2009	104,0	107,6	104,7	109,1
2010	103,5	105,9	102,7	106,1
2011	103,9	-	103,8	-

(1) Unha suba do índice implica unha perda de competitividade e unha diminución do índice supón unha mellora da competitividade. Base 2005.

Fonte: Xunta de Galicia, Consellería de Facenda, Observatorio da economía galega.

■ No último sexenio Galicia experimentou unha perda de competitividade respecto dos Estados da UE que varía entre un 3,5% e un 5,9% (segundo escollamos o índice de prezos de consumo ou o de custos laborais unitarios respectivamente).

■ De 2005 a 2011 foi semellante ao visto coa UE no parágrafo anterior; a nosa perda de competitividade respecto dos Estados máis desenvolvidos: variou entre un 3,8% e un 6,1% (segundo o índice que escollamos).

■ No ano 2011 Galicia empeorou no índice do que temos datos no tempo de elaborar este informe (o dos prezos de consumo) tanto fronte aos Estados da UE como respecto dos Estados máis desenvolvidos.

1.4.1.2.1 Importacións

O valor total das compras de mercancías de galego no estranxeiro representou en 2011 un 5,4% do total estatal, por baixo do noso peso relativo en poboación ou en PIB.

Na análise das principais mercancías importadas por Galicia en 2011 subliñaremos na análise do cadro 1.20 que:

■ Sobrancea na clasificación polo importe monetario das importacións o epígrafe de *combustíbeis minerais*, que representou en 2011 máis do dobre do capítulo arancelario que o segue.

■ As importacións galegas do sector automobilístico en 2010 deixaron de encabezar esta clasificación; en 2011 seguen a ocupar a segunda posición; a maior parte delas corresponden a compoñentes para automóviles, e son necesarias para o funcionamento da factoría viguesa de PSA Peugeot Citroën, nun bo exemplo de *comercio intrafirma*.

■ Nas nosas compras no estranxeiro hai un grao de concentración sectorial elevado (aunque menor que nas exportacións) xa que en 2011 un 48,3% do valor total das importacións galegas (dúas décimas máis que en 2010) produciuse nos tres primeiros capítulos arancelarios.

Principais capítulos de importación. Galicia. 2011

■ Cadro 1.20

	Importacións	Miles de euros	% ⁽¹⁾
1	Combustibles minerais, aceites minerais e produtos	3.746.903	26,6
2	Vehículos automóbiles, tractores, ciclos e demais vehículos	1.717.741	12,2
3	Peixes, crustáceos e moluscos	1.341.985	9,5
4	Fundición, ferro e aceiro	858.651	6,1
5	Roupa e complementos de vestir, agás os de punto	856.892	6,1
	Total	14.065.138	100,0

(1) Porcentaxe sobre o total de exportacións.
Fonte: IGE.

1.4.1.3 Distribución xeográfica do comercio internacional galego

Ao igual que no ano anterior, en 2011 ao redor do 75% das exportacións de Galicia ao estranxeiro e máis da metade das importacións proceden da Unión Europea.

A distribución por Estados das exportacións galegas que presentamos no cadro 1.21 constata que os cinco primeiros clientes de Galicia pertencen á Eurozona e son en 2011 os mesmos (e na mesma orde) que no bienio anterior.

Francia e Portugal concentraron case a metade (44,8%) das vendas de Galicia ao estranxeiro (dúas décimas menos que no ano anterior). Francia, por mor da localización da factoría de Citroën en Vigo, é o principal destino das nosas vendas de mercancías nos mercados internacionais.

Principais destinos das exportacións galegas. 2011

■ Cadro 1.21

	Miles de euros	% ⁽¹⁾
1 Francia e Mónaco	4.885.411	27,8
2 Portugal	2.984.168	17,0
3 Italia	1.204.669	6,9
4 Alemaña	703.792	4,0
5 Gran Bretaña	607.226	3,5
Total	17.536.707	100,0

(1) Porcentaxe sobre o total de exportacións.
Fonte: IGE.

No tocante aos nosos principais provedores, pola súa banda, subliñaremos ao fío do cadro I.22, que no ano 2011 a Eurozona concentra a metade (50,2%) do valor total das importacións galegas ao estranxeiro. Os dous primeiros Estados son, un ano máis, Francia (14,25% do importe total das nosas compras do estranxeiro) e Portugal (12,7%).

Fóra da Unión Europea, salientaremos as importacións galegas procedentes de China, Estados Unidos e Marrocos, que representan respectivamente un 3,8%, 3,2% e 2,5% do total das importacións galegas de terceiros países.

**Principais provedores de Galicia.
Por áreas xeográficas. 2011**

■ Cadro 1.22

	Millóns de euros	Taxa de cobertura
UE-27	7.067,1	179,9
OCDE	9.167,3	158,9
OPEP	990,2	74,3
EE.UU.	451,8	81,8
América Latina	1.754,9	40,4

Fonte: Instituto Galego de Estatística.

I.4.2 Saldo comercial co estranxeiro e con outras comunidades autónomas

Como sinalabamos ao comezar o estudo do *comercio exterior galego*, unha das acepcións deste concepto (e a máis axeitada lingüisticamente, aínda que certamente a menos usual na literatura económica) abrangue todas as transaccións con orixe ou destino fóra de Galicia. Inclúe, xa que logo, ademais das transaccións realizadas co estranxeiro, as efectuadas coas outras comunidades autónomas (por certo, cuantitativamente moi superiores ás outras: o dobre); para evitar confusións, referirémonos a estas transaccións como *comercio exterior total*. O seu estudo pódese facer ao traveso das táboas input-output ou, indirectamente, pola diferenza entre a produción e a demanda interna dunha comunidade.

A diferenza entre estudar todas as transaccións de Galicia fóra do noso territorio ou só as transaccións de Galicia fóra de España implica unha importante modificación no valor dos indicadores cos que se avalían estas relacións comerciais (saldo comercial, taxa de cobertura, etc); concretamente, no saldo do comercio exterior galego, o lixeirísimo déficit de Galicia nas súas relacións co estranxeiro transfórmase nun fortísimo déficit cando estudamos o *comercio exterior total* de Galicia.

No cadro I.23 podemos comprobar o importe no ano 2011 das vendas de Galicia ao exterior; así como das compras procedentes de fóra de Galicia e máis o saldo exterior *total* (sumado, pois, tanto as transaccións internacionais como as realizadas coas comunidades autónomas) e as correspondentes taxas de cobertura. Compróbase nel que:

■ O principal destino das vendas de Galicia ao exterior está constituído polo resto das comunidades autónomas, xa que representan un 60,5% do importe total das nosas importacións e un 44% do valor das nosas exportacións.

■ Subiu no ano 2011 o déficit comercial que presenta Galicia co resto das comunidades autónomas (ao revés do que ocorreu co noso comercio co resto do mundo); pasou dos 6.077 millóns de euros de 2005 (algo máis dun billón das extinguidas pesetas) aos 7.332 millóns de euros no ano 2012.

■ Cadro 1.23

	Saldo comercial 2010	Saldo comercial 2011	Taxa de cobertura 2010	Taxa de cobertura 2011
Co resto CC.AA.	-6,1	-7,7	70,1	64,1
Co resto do mundo	1,2	3,5	208,8	124,7

Datos de saldo comercial en millóns de euros e taxas de cobertura en porcentaxe.
Fonte: Instituto Galego de Estatística.

En anteriores Informes subliñamos que as comunidades autónomas que adoitan presentar un saldo positivo no comercio intraestatal en porcentaxe do seu PIB son: Navarra, Baleares, Madrid, País Vasco, Cataluña e A Ríoxa.

Entre as comunidades e cidades que presentan un saldo negativo, Galicia é a terceira en valor absoluto. Na clasificación por porcentaxe de déficit do saldo exterior no comercio intraestatal, Galicia está na cuarta posición entre as comunidades autónomas deficitarias, por detrás de Extremadura, Castela-A Mancha e Castela-León.

Se poñemos nun prato da balanza estes datos e noutro os de PIB por habitante do cadro 1.5, comprobamos que hai unha correlación directa entre o saldo intraestatal dunha comunidade (ou cidade) autónoma e a súa riqueza relativa (medida co PIB per capita).

■ As comunidades cun maior índice de riqueza relativa (medida polo PIB *per capita*) son en 2011, por orde de maior a menor: País Vasco, Navarra, Madrid, Cataluña e A Ríoxa. Todas elas figuran entre as comunidades autónoma cun saldo exterior *intraestatal* positivo en 2009.

■ Por outra parte, as comunidades (e cidades) autónomas de menor índice de riqueza relativa adoitan estar directamente correlacionadas coas de maior porcentaxe de déficit en relación ao seu PIB no comercio exterior *total*. Galicia, Extremadura ou Castela - A Mancha) exemplifican moi ben este vencello.

Cómpre non esquecer estas “*balanzas comerciais*” *totais autonómicas* á hora de avaliar axeitadamente os mecanismos de financiamento das comunidades autónomas, pois as *balanzas fiscais* deficitarias (tan salientadas polos responsables dalgunha comunidade moito máis desenvolvida que Galicia) son unha contrapartida solidaria que adoita existir nos *Estados do benestar* (e mesmo en áreas supranacionais coma a UE) para compensar; cando menos parcialmente, ás comunidades menos desenvolvidas, que axudan a financiar (pola vía do comercio interautonómico) o crecemento económico das máis desenvolvidas.

Esta estatística das transaccións comerciais interestatais reflicte a falla de competitividade da economía galega dentro do tecido autonómico (cun déficit de ao redor dun euro por cada sete do noso PIB). Para acurtar en anos vindeiros o longo camiño que nos queda para chegar cando menos ao equilibrio comercial coas outras comunidades autónomas, cómpre un grande esforzo para a mellora da produtividade da economía galega, que é tanto como dicir que debe dársele pulo a variados factores dos que a produtividade depende, como no investimento en educación, en investigación, desenvolvemento e innovación, en modernización da estrutura organizativa empresarial e noutros aspectos xa tratados en distintos capítulos deste *Informe Sociolaboral*.

1.5 Evolución dos prezos e dos salarios

1.5.1 A inflación

O cadro 1.24 explicita que a taxa de inflación de 2011 en Galicia (2,5%) quedou unha décima por riba do promedio estatal. As subas dos prezos en Galicia e España no último ano estiveron por baixo moi por riba da suba media da UEM (2,7%) ou EE.UU (3,2%).

■ Cadro 1.24

Porcentaxe de variación do IPC⁽¹⁾. Galicia/España. 2001-2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Galicia	2,6	4,3	2,3	3,3	3,7	2,6	4,1	1,2	0,9	3,1	2,5
España	2,7	4,0	2,6	3,2	3,7	2,7	4,2	1,4	0,8	3,0	2,4

(1) De decembro a decembro.
Fonte: INE, IPC.

A desagregación por provincias recollida no cadro 1.25 amosa que A Coruña (2,7%) rexistrou a maior suba dos prezos en 2011, mentres que Lugo e Pontevedra tiveron o menor crecemento do IPC: 2,4%.

Porcentaxe de variación do IPC(*). Por provincias. 2007-2011

■ Cadro 1.25

	2007	2008	2009	2010	2011
A Coruña	4,0	1,5	1,2	3,1	2,7
Lugo	4,0	1,1	0,7	3,0	2,4
Ourense	4,0	1,2	0,5	3,1	2,5
Pontevedra	4,2	0,9	0,9	3,1	2,4

(*) De decembro a decembro.
Fonte: INE, IPC.

A inflación subxacente (a que non ten en conta a variación dos prezos dos produtos enerxéticos nin dos alimentos non elaborados) quedou en 2011 en Galicia no 1,6%, dúas décimas máis que en 2010 unha décima máis que a media estatal, como reflicte o cadro 1.26.

Inflación subxacente. Galicia e España. 2007-2011

■ Cadro 1.26

IPC xeral sen alimentos non elaborados nin produtos enerxéticos	2007	2008	2009	2010	2011
Galicia	3,3	2,4	0,2	1,4	1,6
España	3,3	2,4	0,3	1,5	1,5

Taxas de variacións interanuais en %.
Fonte: INE, IPC.

A información do cadro 1.27 ofrece a desagregación nos doce grupos de gasto do IPC e a súa taxa de variación no último sexenio en Galicia. Obsérvase nel que:

■ A maior diminución dos prezos en 2011 (dos dous epígrafes nos que descendeu) produciuse nos gastos médicos. Seguiulle o grupo de comunicacións.

■ O grupo máis inflacionista (dos dez nos que se produciu suba de prezos) foi o de aluguer de vivenda; o segundo posto foi, ao igual que no ano anterior, para o transporte.

■ Cadro 1.27

IPC por grupos de gasto. Galicia. 2006-2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1. Alimentos e bebidas non alcohólicas	3,1	5,8	2,4	-2,0	0,5	2,5
2. Bebidas alcohólicas e tabaco	1,5	6,4	3,8	11,3	13,9	2,7
3. Vestido e calzado	1,0	1,4	0,6	-0,9	0,5	3,7
4. Vivenda	4,7	5,5	4,9	0,8	7,3	0,3
5. Enxoval	3,1	2,4	3,1	1,0	0,7	7,0
6. Medicina	1,9	-2,1	0,1	-0,7	-0,1	1,6
7. Transporte	1,7	7,1	-5,6	4,1	9,1	-2,3
8. Comunicacións	-1,7	0,8	-0,3	-0,3	-0,7	4,6
9. Ocio e cultura	0,1	-0,9	-0,4	-0,6	-0,9	-1,6
10. Ensino	4,2	3,8	4,5	2,6	2,1	0,6
11. Hoteis, cafés e restaurantes	4,7	5,0	4,7	1,8	2,1	3,2
12. Outros	3,1	2,5	3,4	1,9	2,5	1,6
VARIACIÓN XERAL DO IPC	2,6	4,1	1,2	0,9	3,1	2,0

Taxas de variación interanuais en %.
Fonte: INE.

I.5.2 Os custos laborais

A *Enquisa Trimestral de Custo Laboral* é unha estatística do INE, de periodicidade trimestral, que forma parte dos euroindicadores que EUROSTAT solicitou aos Estados da área euro co obxectivo de medir a potencial converxencia dos custos laborais nos estados membros; unha das súas aplicacións é permitir actualizar anualmente a *Enquisa de Custo Laboral* que se realiza cuadrienalmente nos Estados da UE.

Cómpre sinalar que se entende por *custo laboral* o custo total que ten o empregador/a pola utilización do factor traballo (inclúe o salarial e outros custos) e por *custo salarial* o conxunto de remuneracións brutas (en efectivo ou en especie) realizadas ás persoas traballadoras por conta allea.

O cadro 1.28 recolle os custos laborais e os salariais (por traballador/a e mes e por hora efectiva) en Galicia nos últimos anos. Compróbase que:

■ Cadro 1.28

Custos e xornadas laborais. Galicia. 2007 - 2010

Período	Coste laboral por traballador e mes		Coste laboral por hora efectiva		Coste salarial por traballador e mes		Coste salarial por hora efectiva		Xornada laboral (horas pactadas)		
	Euros	% var. int.	Euros	% var. int.	Euros	% var. int.	Euros	% var. int.	Total traballadores	Tempo completo	Tempo parcial
2008	2.124,3	3,6	15,6	4,1	1.561,0	3,8	11,5	4,2	156,4	169,5	83,4
2009	2.199,7	3,5	16,4	4,9	1.615,0	3,5	12,1	4,8	156,0	169,4	83,4
2010	2.251,3	2,3	16,8	2,4	1.663,2	3,0	12,4	3,0	155,7	169,5	84,7
2011	2.416,5	0,7	18,5	0,2	1.813,1	0,5	13,9	0,0	153,9	169,7	83,3

Fonte: Xunta de Galicia. Consellería de Facenda. Observatorio de economía galega.

■ En Galicia tanto o *custo laboral por traballador/a e mes* coma o *custo salarial por traballador/a e mes*, o *custo laboral por hora efectiva de traballo* ou o *custo salarial por hora efectiva de traballo* rexistraron en 2011 a menor suba porcentual do último cuatrienio.

■ En 2011 o *custo laboral por traballador e mes* quedou en Galicia en 2.416,5 euros (tras subir só un 0,7% no último ano) e no promedio estatal quedou por riba (2.683,9 euros). O máximo rexistrouse no País Vasco (3.113,2 euros) e o mínimo en Canarias (2.233,6 euros).

O salario mínimo interprofesional, pola súa banda, tivo en 2011 a menos suba do último sexenio (1,28%), cunha porcentaxe que é ao redor da cuarta parte do crecemento medio no S.M.I. no cuatrienio 2006-2009, como reflicte o cadro 1.29. O baixo incremento do bienio 2010-2011 (moito menor que o da inflación) explicita que os custos da crise están a ser pagados, en boa parte, polas persoas que perciben uns ingresos salariais mínimos, que ademais foron castigados tamén coa suba do IVE e outros impostos indirectos, encarecendo a súa compra de bens e servizos. Chove sobre mollado.

Salario mínimo interprofesional. España. 2006-2011

■ Cadro 1.29

	SMI(*)	% variación anual
2006	540,9	5,40
2007	570,6	5,49
2008	600	5,15
2009	624	4,00
2010	633,3	1,49
2011	641,4	1,28

(*) en euros.

Fonte: Ministerio de empleo y Seguridad Social. Boletín de Estadísticas Laborales.

